

Guía Docente				
Datos Identificativos				2016/17
Asignatura (*)	Intervención psicolóxica e prevención das dificultades de aprendizaxe	Código	652G01022	
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Terceiro	Obrigatoria	6
Idioma				
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Psicoloxía Evolutiva e da Educación			
Coordinación	Gonzalez Seijas, Rosa Maria	Correo electrónico	rosa.maria.gonzalez.seijas@udc.es	
Profesorado	Gonzalez Seijas, Rosa Maria	Correo electrónico	rosa.maria.gonzalez.seijas@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Esta materia ten como obxectivo facilitar ao alumnado de 3º de Educación infantil os coñecementos básicos e o desenvolvemento de habilidades e destrezas para identificar, deseñar, desenvolver e avaliar programas combinados que favorezan o desenvolvemento de procesos cognitivos e a prevención das dificultades na aprendizaxe.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A1	Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período de 0-6, no contexto familiar, social e escolar.
A2	Coñecer os desenvolvementos da psicoloxía evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6.
A4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
A7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.
A8	Saber informar a outros profesionais especialistas para abordar a colaboración do centro e do mestre na atención ás necesidades educativas especiais que se propoñan.
A9	Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades.
A10	Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo.
A15	Coñecer os principios básicos dun desenvolvemento e comportamento saudables.
A16	Identificar trastornos no sono, a alimentación, o desenvolvemento psicomotor, a atención e a percepción auditiva e visual.
A17	Colaborar cos profesionais especializados para solucionar ditos trastornos.
A18	Detectar carencias afectivas, alimenticias e de benestar que perturben o desenvolvemento físico e psíquico adecuado dos estudantes.
A20	Valorar a importancia da estabilidade e a regularidade no contorno escolar, os horarios e os estados de ánimo do profesorado como factores que contribúen ao progreso harmónico e integral dos estudantes.
A21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo na aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
A22	Atender as necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.
A23	Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e á mellora en educación infantil.
A41	Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e a comunicación.
A42	Coñecer o currículo de lingua e lectoescritura desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
A43	Favorecer as capacidades da fala e da escritura.
A44	Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita.
A46	Comprender o paso da oralidade á escritura e coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua.
A47	Coñecer o proceso de aprendizaxe da lectura e a escritura e o seu ensino.
A50	Coñecer e utilizar adecuadamente recursos para a animación á lectura e á escritura.
A55	Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.

A61	Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.
A63	Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.
A65	Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes de 0-3 anos e de 3-6 anos.
A66	Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social.
B1	Aprender a aprender.
B2	Resolver problemas e tomar decisións de forma efectiva.
B4	Traballar de forma autónoma con iniciativa e espírito emprendedor.
B5	Traballar de forma colaborativa.
B6	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
B7	Comunicarse de maneira efectiva nun contorno de traballo.
B9	Autonomía na aprendizaxe.
B10	Capacidade de análise e síntese.
B11	Capacidade de busca e manexo de información.
B12	Capacidade de organización e planificación.
B15	Capacidade para asumir a necesidade dun desenvolvemento profesional continuo, a través da reflexión sobre a propia práctica.
B16	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos noutras áreas e en contextos diferentes.
B17	Capacidade para presentar, defender e debater ideas utilizando argumentos sólidos.
B18	Capacidade para relacionarse positivamente con outras persoas.
B19	Comunicación oral e escrita na lingua materna.
B22	Creatividade ou capacidade para pensar as cousas desde diferentes perspectivas, ofrecendo novas solucións aos problemas.
B24	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade.
B25	Utilización das TIC no ámbito de estudo e do contexto profesional.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
	Coñecer os desenvolvementos da psicoloxía evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6.	A2 A15	B1 B11
Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.	A4	B9	C7
Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período de 0-6, no contexto familiar, social e escolar.	A1 A9		
Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención	A7 A8 A17		
Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo	A10 A22		
Identificar trastornos no sono, a alimentación, o desenvolvemento psicomotor, a atención e a percepción auditiva e visual.	A16		
Detectar carencias afectivas, alimenticias e de benestar que perturben o desenvolvemento físico e psíquico adecuado dos estudantes.	A18		
Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo na aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.	A21		

Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuir á innovación e á mellora en educación infantil	A23		
Coñecer o currículo de lingua e lectoescritura desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.	A42		
Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e a comunicación	A41		
Favorecer as capacidades da fala e da escritura.	A43		
Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita	A44		
Comprender o paso da oralidade á escritura e coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua.	A46		
Coñecer o proceso de aprendizaxe da lectura e a escritura e o seu ensino.	A47		
Coñecer e utilizar adecuadamente recursos para a animación á lectura e á escritura	A50		
Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.	A55		
Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias	A61		
Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica	A63		
Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes de 0-3 anos e de 3-6 anos.	A65		
Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social.	A66		C6
Resolver problemas e tomar decisións de forma efectiva.	A20	B10	
Traballar de forma autónoma con iniciativa e espírito emprendedor		B4	
Traballar de forma colaborativa.		B2 B5 B7 B18 B19	
Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional		B6 B16	
Capacidade para asumir a necesidade dun desenvolvemento profesional continuo, a través da reflexión sobre a propia práctica.		B12 B15 B17	
Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade.		B24	
Creatividade ou capacidade para pensar as cousas desde diferentes perspectivas, ofrecendo novas solucións aos problemas		B22	
Utilización das TIC no ámbito de estudo e do contexto profesional.		B25	
Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.			C8
Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común			C4

Contidos	
Temas	Subtemas
1-INTRODUCCIÓN	-Conceptos básicos -Evaluación e intervención en educación infantil -Dificultades tempranas de aprendizaxe -Características de los niños con DTA
2- PREVENCIÓN DE TRASTORNOS FUNCIONALES DEL HABLA.	-Concepto. -Componentes que determinan las alteraciones del habla. -Prevención en los problemas del habla.
3- VARIABLES PSICOMOTRICES Y COGNITIVAS EN LAS DA	-Conocer y/o recordar conceptos básicos. -Variables psicomotrices. -Procesos cognitivos.

4-LAS DIFICULTADES EN LOS APRENDIZAJES BASICOS. PREVENCIÓN DE LAS DIFICULTADES EN EL APRENDIZAJE DE LA LECTURA	-Conceptos básicos -Procesos que intervienen en la lectura -Dificultades en DAL -Prevención de las DAL
5-LAS DIFICULTADES EN LOS APRENDIZAJES BASICOS. PREVENCIÓN DE LAS DIFICULTADES EN EL APRENDIZAJE DE LA ESCRITURA	-Conceptos básicos -Procesos que intervienen en la escritura -Dificultades en DAE -Prevención de las DAE
6-LAS DIFICULTADES EN LOS APRENDIZAJES BASICOS. PREVENCIÓN DE LAS DIFICULTADES EN EL APRENDIZAJE DE LAS MATEMATICAS	-Conceptos básicos -Procesos que intervienen en las matemáticas -Dificultades en DAM -Prevención de las DAM

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	C6	2	10	12
Simulación	A1 A2 A4	3	4	7
Proba mixta	A7 A8 A44	2	10	12
Traballos tutelados	A9 A22 A41 A43 A55 A63 B1 B2 B5 B6 B7 B9	10	21	31
Presentación oral	A21 B4	4	7	11
Aprendizaxe colaborativa	A23 A42 A66 B10 B11 B12 B15 B18 B24	4	9	13
Lecturas	C4 C8	4	9	13
Estudo de casos	A10 A16 A17 A18 A46 A47 A50 A61 A65 B16 B17 B19 C7	5	10	15
Obradoiro	A15 A20 B22 B25	8	20	28
Atención personalizada		8	0	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	Exponse unha análise de casos para establecer o punto de partida
Simulación	Realizaranse actividades de presentación tanto da guía docente como do grupo-clase para a introdución da materia
Proba mixta	A proba de avaliación final será unha proba mixta que combine preguntas de resposta curta, preguntas abertas, e de múltiples opcións. Tamén pode exporse unha situación de aula para que sexa analizada, segundo expúxose na clase.
Traballos tutelados	En grupos (mínimo 3 e máximo 5) deberán elaborar materiais de instrución para previr as dificultades na aprendizaxe (segundo os diferentes temas). Estes traballos serán orientados polo profesor nas súas diferentes fases. Non se admitirán traballos individuais.
Presentación oral	Por grupos, presentarán ante os seus compañeiros os materiais elaborados para cada tema.
Aprendizaxe colaborativa	Traballo en pequenos grupos segundo o tema tratado. A profesora orienta o traballo e o resultado final depende da achega de todos os membros do grupo. Apréndese a través da colaboración.
Lecturas	Segundo o tema, haberá lecturas de profundización.
Estudo de casos	Analizaranse casos reais, segundo o tema, e tentarase dar resposta desde o punto de vista dun profesor de infantil.
Obradoiro	Realizaranse talleres que orientarán os traballos nas diferentes fases.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Obradoiro Traballos tutelados Proba mixta Presentación oral	Os traballos tutelados, a proba mixta e os talleres terán orientación individual ou en pequenos grupos (en horas de tutoría) segundo demanda dos alumnos.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Obradoiro	A15 A20 B22 B25	Asistencia y participación nas actividades de clase tanto interactivas como expositivas (análises de casos, xogo de roles, simulación, lecturas, aprendizaxe colaborativo e talleres).	20
Traballos tutelados	A9 A22 A41 A43 A55 A63 B1 B2 B5 B6 B7 B9	En grupos (mínimo 3 e máximo 5) deberán elaborar materiais de instrución para previr as dificultades na aprendizaxe (segundo os diferentes temas). Estes traballos serán orientados polo profesor nas súas diferentes fases. Non se admitirán traballos individuais.	30
Proba mixta	A7 A8 A44	A proba de avaliación final será unha proba mixta que combine preguntas de resposta curta, preguntas abertas, e de múltiples opcións. Tamén pode exporse unha situación de aula para que sexa analizada, segundo expúxose na clase.	50

Observacións avaliación

Observacións:

-Os alumnos que non poden asistir a clase ou os que estuden a tempo parcial (non presenciais) previa autorización da comisión pertinente, terán que ir á proba mixta e terán que realizar os traballos (análises de casos e traballos tutelados) solicitados en clase, do mesmo xeito que os seus compañeiros presenciais, dado que estes apartados teñen unha porcentaxe na nota final.

A nota definitiva será sobre o % dos apartados aos que respondan.

Este criterio é válido para todas as convocatorias de exame.

Fontes de información

Bibliografía básica

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA ALSINA, A. (2004). Desarrollo de competencias matemáticas con recursos lúdico-manipulativos. Madrid: Narcea. BELTRÁN J., LÓPEZ ESCRIBANO, C. Y RODRÍGUEZ E. (2006). Precursores tempranos de la lectura. En B. Gallardo, C. Hernández y V. Moreno (Eds). Lingüística clínica y neuropsicología cognitiva. Actas del I Congreso Nacional de Lingüística clínica. Valencia: Universitat. BUCETA, M.J. (2011). Manual de atención temprana. Madrid: Síntesis. CASTEJÓN, J.L Y NAVAS, L. (2011). Dificultades y trastornos del aprendizaje y del desarrollo en infantil y primaria. Alicante: ECUCONTRERAS, M.C. (2004). Dificultades de lenguaje y aprendizaje escolar. Grupo Editorial Universitario. CUETOS, F. (2008). Psicología de la lectura. Madrid: Wolters Kluwer. CUETOS, F. (2009). Psicología de la escritura. Madrid: Wolters Kluwer. CULLINAN, B. (2005). La lectura en el aula. Sevilla: Trillas. DAS, J.P., GARRIDO, M., GONZÁLEZ, M., TIMONEDA, C. y PÉREZ-ÁLVAREZ, F. (2001). Dislexia y dificultades de lectura: una guía para maestros. Barcelona: Paidós. DEAÑO, M. (2000). Cómo prevenir las dificultades de cálculo. Málaga: Aljibe. DEAÑO, M. (2001). Necesidades educativas especiales relacionadas con el aprendizaje matemático. En F. Salvador (Dir.). Enciclopedia psicopedagógica de necesidades educativas especiales, vol 1. Málaga: Aljibe, pp.495-517. DEFIOR, S., GALLARDO, J., ORTÚZAR, R. (2004). Aprendiendo a leer. Materiales de apoyo: Málaga: Aljibe. FERNANDEZ, J. (2002). La numeración y las cuatro operaciones matemáticas. Madrid: CCS. FERNANDEZ-MOLINA, M. (2015). Bienestar psicológico infantil. Madrid: Pirámide. FERNANDEZ-REY, J., FRAGA, I., REDONDO, J., ALCARAZ, M. Y PARDO-VÁZQUEZ, J. (2010). Procesos psicológicos básicos II. Madrid: Pirámide. GARCÍA SÁNCHEZ, J.N. (2001). Dificultades de aprendizaje e intervención psicopedagógica. Barcelona: Ariel. GARCÍA, S., J.N. (2007). Dificultades del desarrollo. Madrid: Pirámide. GARCÍA, J. y GONZÁLEZ, D. (2001). Dificultades de Aprendizaje e intervención psicopedagógica. Concepto, evaluación y Tratamiento (Vol.I). Madrid: EOS. GARCIA VIDAL, J. y GONZÁLEZ, D. (2000). Dificultades de aprendizaje e intervención psicopedagógica. Lectura y escritura. Vol.II. Madrid: EOS. GONZÁLEZ SEIJAS, R.M. Y CUETOS, F. (2008). Actividades para el aprendizaje de la lectura y de la escritura. Madrid: CEPE. GONZÁLEZ SEIJAS, R.M. Y OTROS (2013). Javitor, el castor lector y los amigos de las letras. Madrid: CEPE. GUZMÁN-SIMON, F., NAVARRO-PABLO, M., y GARCIA-JIMENEZ, E. (2015). Escritura y lectura en educación infantil. Madrid: Pirámide. JARQUE, J. (2011). Dificultades de aprendizaje en educación infantil. Madrid: CCS. JIMÉNEZ GONZÁLEZ, J. Y ORTIZ GONZÁLEZ, R. (2008). Conciencia Fonológica y Aprendizaje de la Lectura. Teoría, evaluación e intervención. Madrid: Síntesis. JIMENO, M. (2006). ¿Por qué las niñas y los niños no aprenden matemáticas?. Barcelona: Octaedro. MARIN M. (2013). Cuentos para aprender a enseñar matemáticas. Madrid: Narcea. MARTÍN, M.º P. (2003). La lectura. Barcelona: Lebn. MIRANDA, A., VIDAL-ABARCA, E., SORIANO, M. (2000). Evaluación e intervención psicoeducativa en dificultades de aprendizaje. Madrid: Pirámide. MARRODAN, M.J. (2006). Las letras bailan. Madrid: ICCEMOLINA, S. (2000). Como prevenir las dificultades en el aprendizaje de la lectura. Málaga: Aljibe. MORAZA, I. Y CAMPO, M.E. DEL (2002). Conceptualización y etiología de las dificultades de Aprendizaje. En M.E. del Campo (editora). Dificultades de Aprendizaje e intervención Psicopedagógica. Madrid: Sanz y Torres, pp.153-182. MORENO, J. Y GARCÍA-BAAMONDE, M.E. (2012). Estimulación del lenguaje oral. Madrid: EOS. MUÑOZ, A. (2010). Psicología del desarrollo en la etapa de educación infantil. Madrid: Pirámide. ORTIZ, M.R. (2004). Manual de dificultades de aprendizaje. Madrid: Pirámide. RIPOLL, J. y AGUADO, G. (2015). Enseñar a leer. Madrid: EOS. SALVADOR, F. y GUTIERREZ, R. (2006). Atención educativa al alumnado con dificultades en lectura y escritura. Málaga: Aljibe. SALVADOR, F. (2000). Como prevenir las dificultades en la expresión escrita. Málaga: Aljibe. TERUEL, J. y LATORRE, A. (2014). Dificultades de aprendizaje. Madrid: Pirámide. UCEIRA, E., GONZÁLEZ-SEIJAS, R.M. Y CUETOS, F. (2012). Los TORRES, una familia de escritores. Madrid: CEPE. ZAPATA, A. (2011). La psicomotricidad durante la etapa de educación infantil. Granada: Ediciones KyL. UCEIRA, E., GONZALEZ, -SEIJAS, R.M. (2015). La baraja de las palabras. Madrid: EOS.

Bibliografía complementaria	<p>BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTARIAAULA PRACTICA PRIMARIA. (2000). Actividades de lectura crítica para conseguir una lectura eficaz. Barcelona: CEAC.BUCETA,M.J. (2011). Manual de atención temprana. Madrid: Síntesis.CANALS, M. (2001). Vivir las matemáticas. Barcelona: Octaedro.CARRILLO,M. y CALVO,A. (1999). Programa para el desarrollo de la habilidad lectora. Valencia:Promolibro.CULLINAN,B. (2006). La lectura en el aula.Sevilla:TrillasFIGUERES,C y PUJOL M.A. (2006). Propuestas de aprendizaje. Leer y escribir en edades tempranas. Barcelona: CEAC.GALERA,F. (2001). Aspectos didácticos de la lectoescritura. Grupo Editorial Universitario.GARCIA MADRUGA, J. (2006). Lectura y conocimiento. Barcelona:Paidós.GILLANDERS, C. (2005). Aprendizaje de la lectura y la escritura en los años preescolares. Sevilla: Trillas.GÓMEZ, I. (2000). Matemática emocional. Madrid: Narcea.GONZÁLEZ, R.M. (2002). PODER escribir. Programa de entrenamiento en procesos cognitivos de la escritura. Madrid: EOS.JÍMENEZ,J.(2012). Dislexia en Español. Madrid:Pirámide.MARTÍN LOBO,P. (2006). El salto al aprendizaje. Madrid: Ediciones palabra.MATA, J. (2008). 10 ideas clave. Animación a la lectura. Barcelona: Graó.MOLINA,M.J. Y GÓMEZ-VILLALBA,E. (2010). Lectura y expresión oral. Madrid: CCSNUÑEZ,P.(2006). Taller de comprensión lectora. Barcelona: Octaedro.ORJALES,I. (2006). Practicar la lectura sin odiar la lectura. Madrid:CEPE.OUTON, P. (2004). Programas de intervención con disléxicos. Madrid: CEPEPÉREZ, M. (2002). Orientación Educativa y dificultades de aprendizaje. Madrid: Thomson.ROMERO,J., GONZÁLEZ,M.J. (2001). Prácticas de comprensión lectora. Madrid: Alianza editorial.SAA,M. (2002). Las matemáticas de los cuentos y canciones. Madrid: EOS.SECADAS,F. (2004). Contar es fácil. Madrid: CEPE.SEGARRA,LI. (2002). Juegos matemáticos para estimular la inteligencia. Barcelona:CEAC.SUAREZ YAÑEZ,A. (2000). Iniciación escolar a la escritura y la lectura. Madrid: Pirámide.VALLES,A., y VALLES,C. (2006). Comprensión lectora y estudio. Intervención Psicopedagógica. Valencia: Promolibro.</p>
------------------------------------	--

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Psicología do desenvolvemento de 0 a 6 anos/652G01004

Psicología da aprendizaxe en contextos educativos/652G01007

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías